

Målnummer: T300-87 **Avdelning:**
Domsnummer: DT44-87
Avgörandedatum: 1987-11-17
Rubrik: Återvinning i konkurs. Frågor dels huruvida betalning av fakturor skulle anses ha skett i förtid, dels huruvida betalningen kunde anses ordinär. 35 § KL.
Lagrum: 35 § konkurslagen (1921:225)
Rättsfall:

REFERAT

S:s Kontorsservice AB drev rörelse bestående i försäljning av kontorsmaskiner samt service och reparationer av sådana maskiner. AB Ideca levererade maskiner, reservdelar och servicedelar till S:s. Den 15 april 1985 betalade S:s till Ideca ett belopp om 48 528 kr, utgörande likvid för tre fakturor, vilka utställdes d 28 mars, d 29 mars och d 4 april 1985. Ideca bokförde betalningen d 17 april. På fakturorna fanns under rubriken betalningsvillkor angivet "sista dag" samt ett datum, nämligen d 28 april 1985, d 29 april 1985 resp d 24 april 1985. Enligt fakturorna skulle efter förfallodagen dröjsmålsränta debiteras med viss procentsats. S:s försattes i konkurs d 29 april 1985.

S:s konkursbo yrkade efter stämning å Ideca vid Stockholms TR förpliktande för Ideca att till konkursboet utge 48 528 kr jämte ränta.

Konkursboet anförde: Fakturornas förfallodagar var den sista dag som angavs på dem. Fakturan av d 28 mars 1985 förföll således till betalning d 28 april 1985, fakturan av d 29 mars 1985 förföll d 29 april 1985 och fakturan av d 4 april 1985 förföll d 24 april 1985. Fakturorna har emellertid betalats omkring 14 dagar före respektive förfallodag. Betalning har således skett i förtid. I parternas tidigare mellanhavanden har Ideca inte fått betalning av S:s i förtid. Betalning har tvärtom i något fall erlagts efter förfallodagen. Två fakturor av d 12 febr 1985 med förfallodag d 12 mars 1985, betalades d 11 resp 12 mars 1985 och en faktura av d 2 febr 1985, som förföll till betalning d 17 mars 1985, betalades först d 19 mars 1985. Mot bakgrunden av dessa betalningsrutiner kan den i målet aktuella betalningen inte anses som ordinär. Betalningen skall därför enligt 35 § KL gå åter till konkursboet. - Enligt konkursbouppteckningen hade S:s vid konkursutbrottet tillgångar till ett värde av 570 413 kr 38 öre. Det visade sig dock senare att värdet rätteligen var 550 000 kr. Med hänsyn till betalningens storlek i förhållande till tillgångarnas värde, åberopas i andra hand att betalning skett med ett belopp som avsevärt försämrat S:s ekonomiska ställning. Betalningen, som inte kan anses ordinär, har varit till nackdel för S:s övriga borgenärer.

Ideca bestred yrkandena men vitsordade skäligheten av yrkat belopp och ränta i och för sig.

Ideca anförde: Fakturorna betalades 12, 13 resp 8 dagar före angiven sista dag. I första hand göres gällande att fakturorna avser kontantköp, vilka inte omfattas av återvinningsbestämmelserna S:s var i princip skyldig att betala vid leverans. Den omständigheten att det på fakturorna angivits en sista dag innebar inte att denna var förfallodag utan endast att betalning därefter medförde att ränta debiterades enligt räntelagen. Betalning har inte skett i

förtid. Fakturorna skall förstås så, att S:s fått en fri betalningsmånad under vilken påföljdsfri betalning kunde ske. Betalning under denna betalningsfria månad innebär inte att betalning skett i förtid. I vart fall är betalningen ordinär, eftersom S:s haft rätt att betala utan påföljd under tiden fram till den på resp faktura angivna sista dagen. - Det bestrids vidare att betalningen, som utgjorde mindre än tio procent av tillgångarna i boet, avsevärt försämrat S:s ekonomiska ställning. Betalningen har inte heller varit till nackdel för S:s övriga borgenärer. Den avsåg fabriksnya maskiner vilka skulle säljas vidare av S:s.

TR:n (rådmannen Holmgren) anförde i dom d 24 okt 1986:

Domskäl. Konkursboet har som skriftlig bevisning åberopat bl a de i målet aktuella fakturorna.

Enligt TR:ns mening måste den på fakturorna angivna sista dagen, som inföll upp till en månad efter utfärdandet, anses ha varit fakturornas förfallodag. Idecas invändning att det varit fråga om kontantköp kan därför inte vinna beaktande.

Betalning för samtliga fakturor har ostridigt kommit Ideca tillhanda senast d 17 april 1985 och har följaktligen skett före förfallodagarna. Betalningen får under dessa förhållanden visserligen anses ha skett i förtid men måste ändå anses som ordinär, eftersom den skett vid en tidpunkt då S:s haft rätt att betala och Ideca varit skyldig mottaga betalningen. Den omständigheten att S:s vid något tidigare tillfälle betalat en faktura efter förfallodagen föranleder inte till annan bedömning av betalningens karaktär. Betalningen skedde med ett belopp som understeg tio procent av tillgångarna i boet och kan därför inte anses avsevärt ha försämrat gäldenärens ställning. Käromålet skall då ogillas.

Domslut. Käromålet ogillas.

Konkursboet fullföljde talan i Svea HovR och yrkade bifall till sin vid TR:n förda talan.

Ideca bestred ändring.

HovR:n (hovrättsråden Palmgren och Levin, referent, samt adj led Per-Erik Andersson) fastställde i dom d 12 maj 1987 TR:ns dom.

Konkursboet (genom konkursförvaltaren, advokaten Jan Lindström) sökte revision och yrkade bifall till sin talan i HovR:n

Ideca (ombud advokaten K.H.) bestred ändring. Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Radtke, hemställde i betänkande om följande dom: Domskäl. Parterna har i HD i huvudsak hänfört sig till vad som tidigare förekommit i målet.

Enligt 35 § KL gäller att återvinning bland annat kan ske av betalning som skett i förtid och av betalning som avsevärt försämrat gäldenärens ekonomiska ställning; i båda fallen dock under förutsättning att betalningen ej ändå med hänsyn till omständigheterna kan anses som ordinär.

Vad först gäller frågan om betalningarna skett i förtid har under rubriken "Betalningsvillkor" på respektive faktura stämplats "Sista dag" följt av en datumangivelse. Härefter har angivits att dröjsmålsränta debiteras efter förfallodagen med viss ränta.

Genom att fakturorna i samtliga tre fallen betalats före det sålunda angivna datumet har betalning skett i förtid.

Vidkommande härefter invändningen om ordinär betalning är i det hänseendet

att beakta att betalningarna skett vid tidpunkter då S:s Kontorsservice AB haft rätt att betala. På grund härav och då förebragt utredning angående bolagens tidigare mellanhavanden och omständigheterna kring ifrågavarande betalningar ej ger anledning till annan bedömning, bör betalningarna anses som ordinära.

Då betalningarna ej heller kan anses ha avsevärt försämrat S:s ekonomiska ställning (jfr NJA 1981 s 759 och NJA 1982 s 135) kan konkursboets återvinningstalan ej bifallas.

Domslut. HD fastställer HovR:ns domslut.

HD (JustR:n Welamson, Palm, Jermsten, Sterzel, referent, och Solerud) beslöt följande dom:

Domskäl. Enligt 35 § KL skall betalning av skuld, som skett senare än tre månader före fristdagen, gå åter, bland annat om den skett i förtid eller med belopp som avsevärt försämrat gäldenärens ekonomiska ställning. I båda fallen gäller som ytterligare förutsättning att betalningen inte med hänsyn till omständigheterna kan anses som ordinär.

De tre fakturorna har betalats samtidigt, två veckor före fristdagen, och gäller nyligen levererad materiel avsedd att vidareförsäljas av S:s. Under rubriken betalningsvillkor har på envar av dem den tryckta texten 10 dagar netto kryssats över och en sista dag - i ett fall 20 dagar och i två fall en månad efter fakturans datum - stämplat på. Därunder anges på blanketterna att dröjsmålsränta debiteras på visst sätt "efter förfallodagen". Vid dessa förhållanden måste de påstämplade dagarna anses som förfallodagar. Betalningen, som skett 9, 13 respektive 14 dagar tidigare, har således verkställts i förtid. Den kan däremot, även om den i och för sig gällt ett för S:s förhållanden inte obetydligt belopp, ej anses ha avsevärt försämrat företagets ekonomiska ställning.

Avgörande för frågan, om betalningen skall återgå, blir således om den kan anses ordinär. Om innebörden av detta uttryck innehåller förarbetena (prop 1975:6 s 224 jfr s 227) i huvudsak följande. Betalning i förtid kan av rent praktiska skäl ha skett kort före förfallodagen eller kan ha företagits för att viss rabatt skall erhållas. I övrigt är det avsett, att vanliga löpande betalningar, t ex avtalade och i behörig ordning betalade amorteringar på lån, avbetalningsköp m m samt av hyra, arrende, skatt eller innehållna källskatter och underhållsbidrag skall vara skyddade, även om betalningen faktiskt försämrar gäldenärens ekonomiska ställning från andra borgenärens synpunkt. Som ordinära betalningar torde vidare i regel vara att betrakta de normala insättningar som görs på en checkräkningskredit. Betalning vid kontantköp kan över huvud taget inte angripas. Även vissa köp mot faktura måste, med hänsyn till att det med nuvarande bokföringsteknik kan vara svårt att få faktura förrän någon tid efter leverans, jämföras med kontantköp, om betalning sker i vanlig ordning. Däremot har det inte avsetts att betalning av skuld som stått ute och kumulerats under längre tid skall kunna godtas som ordinär.

Dessa uttalanden i förarbetena ger närmast vid handen att det avgörande får bli en totalbedömning av omständigheterna i den föreliggande situationen.

Av betydelse i detta fall är till en början att det är fråga inte om betalning av gäld som har stått ute en längre tid utan om betalning för nya leveranser. Visserligen kan det som framgått av det förut anförda inte anses vara fråga om kontantköp, men det gäller dock köp som stått kontantköpen nära. Betalningen har skett ganska kort tid före förfallodagarna. Beloppets storlek kan inte i sig föranleda att betalningen anses onormal för S:s löpande verksamhet. Vad angår S:s betalningsvanor i övrigt har upplysts endast att företaget, som drivit en verksamhet av begränsad omfattning inom kontorsmaterielbranschen, brukade verkställa betalningar löpande och vid ett par tillfällen tidigare samma år betalat Ideca på förfallodagen eller någon dag senare. Det kan inte därmed anses visat att S:s för sina betalningar tillämpade

en fast ordning från vilken den nu aktuella utgjorde ett avsteg.

En samlad bedömning leder till att betalningen av de tre fakturorna kan anses ordinär. HovR:ns domslut skall därför fastställas.

Domslut. HD fastställer det slut vartill HovR:n kommit.

Sökord: Återvinning; Konkurs; Ordinär betalning

Litteratur:
